

mi başkan vekili seçti. 1959 yılından vefatına kadar akademinin başkanlığını yaptı. Mısır el-Mecmau'l-Melekî'ye 1948'de muhabir üye, 1954'te faal üye, *Mecma'u'l-İlmiyyi'l-İrâkî'ye* 1961'de muhabir üye seçildi. Suriye'de Yüksek Maarif Meclisi ve Sosyal Bilimler-Edebiyat ve Sanatlar Yüksek Meclisi üyelikleri yanında Arap Birliği ve 1953'te Dâimî İletişim Komisyonu başkanlığına getirildi. 1964'te *Encyclopaedia of Islam*'a yardımcı üye seçildi. Suriye Cumhuriyeti 1965'te ilk defa olmak üzere kendisine Devlet Takdir ödülü verdi. 15 Mayıs 1368 tarihinde Dımaşk'ta vefat etti.

Eserleri: *Mu'cemü'l-elfâzi'z-zirâ'iyye* (Dımaşk 1943; Kahire 1957; Beyrut 1988; en önemli ilmî çalışması olup Fransızca-Arapça ziraat ve botanik terimleri sözlüğüdür); *el-Muştalahâtü'l-İlmiyye fi'l-luğati'l-Arabîyye fi'l-kadîm ve'l-hadîş* (Dımaşk 1965, 2. bs.); *el-Eşcâr ve'l-encümü'l-müşmire* (Dımaşk 1924); *ez-Zirâ'atü'l-İlmiyyetü'l-hadîse*; *el-Bukûl*; *Ah-tâ'ün şâ'î'a fi elfâzi'l-ü'lûmi'z-zirâ'iyye ve'n-nebâtiyye* (Dımaşk 1963); *eş-Şezerât* (Beyrut 1966); *Muhâdarât fi'l-isti'mâr* (I-II, Kahire 1956-1957); *el-Kavmiyyetü'l-Arabîyye* (I-II, Kahire 1959, 1961); *Mu'cemü'l-Muştalahâtü'l-harâciyye* (Dımaşk 1962; İngilizce-Fransızca-Arapça sözlüktür).

BİBLİYOGRAFYA :

Adnan el-Hatib, *el-Emîr Muştafâ eŞ-Şihâbî*, Dımaşk 1968; Zirikli, *A'lâm* (Fethullah), VII, 245; Ömer Rızâ Kehhâle, *el-Müstedrek*, Beyrut 1406/1985, s. 791-792; M. Mehdi Allâm, *el-Mecma'iyûn fi hamsîne 'âmen*, Kahire 1406/1986, s. 215-216; İbrâhim et-Terzî, *et-Türâşü'l-mecma'î fi hamsîne 'âmen*, Kahire 1988; İzzeddin et-Tenûhî, "et-Ta'rif ve'n-nakd: Mu'cemü'l-muştalahâtü'l-harâciyye", *MMLADm.*, XXXVII (1382/1962), s. 657-663; Şükrî Faysal, "Takrîr", *a.e.*, XLIV (1388/1969), s. 413-420; Abdülhalîm Muntasır, "el-Emîr Muştafâ eŞ-Şihâbî", *MMLA*, XXIV (1388/1969), s. 288-300.

ADNÂN EL-HATİB

MUSTAFA VÂSİF, Çömez

(ö. 1269/1853)

Osmanlı hattatı.

Kastamonu'nun Aksu köyündendir. Ailesi Kadioğulları diye bilinir. Gençliğinde İstanbul'a giderek sülüs-nesih yazılarını Kebecizâde Mehmed Vasfi'den meşkedip icâzet aldı ve hocasının verdiği Çömez lakabıyla tanındı. Ayrıca Lâz Ömer diye bilinen Ömer Vasfi'den faydalandı. I. Abdülhamid'in Bahçekapı'daki türbesinde baştürbedarlık ve Hamîd-i Evvel Vakfı kâim-makâm vekilliği vazifelerinde bulundu. Sü-

lüs-nesihle yazdığı kıtasına (Sakıp Sabancı Müzesi, nr. 133) ve hilyelerine (Sakıp Sabancı Müzesi, nr. 383) rastlanmaktadır. Mushaf da yazmıştır. Mushaf gibi uzun metinler için tercih edilen "cava kalemi"-ni hacca gittiği zaman Cavali müslümanların elinde göyerek İstanbul'a getiren de Mustafa Vâsîf Efendi'dir. Vefatında Eyüp Sultan Camii'nin deniz tarafından duvar biçişine defnedilmiştir. Kitâbesinde "serlevha-i hattâtîn" olarak vasıflandırılan Mustafa Vâsîf'in kabri halen durmaktadır.

Onun en büyük hizmeti, Kazasker Mustafa İzzet Efendi gibi hat sanatı tarihinin bir büyük üstadını yetiştirmesidir. Mustafa İzzet'in tahsil gördüğü Enderun'da ve Galata Sarayı'nda Vâsîf Efendi'nin hocalığına dair bir kayıt bulunmadığından bu öğrenimin hususi olarak usta-çırak usulüyle gerçekleştirildiği söylenebilir.

Mustafa Vâsîf'in oğlu Çömezzâde Muh-sin Bey de babasının yetiştirdiği bir hattattır. Ravza-i Mutahharâ'daki celi sülüslerin yazılması için Medine'ye giden Abdullah Zühdü Efendi'ye bu çalışmalarında yardım etmiştir. Sultan Abdülaziz'in sandukası üzerindeki pûşidenin celi sülüs yazıları da ona aittir.

Çömez Mustafa Vâsîf'in sülüs nesih hilyesi (İÜ Ktp., İbnülemin, nr. 950-6)

BİBLİYOGRAFYA :

Habîb, *Hat ve Hattâtîn*, İstanbul 1305, s. 170-171; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 443-444, 791; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts. (Yayın Matbaacılık), s. 210; M. Uğur Derman, *Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Hat Koleksiyonundan Seçmeler*, İstanbul 2002, s. 150-151; *Nurul-lah Pertevoglu'nun Hattatlara Dair Gayrimatbû Kitabı*, M. Uğur Derman Özel Kitaplığı, s. 90-91.

M. UĞUR DERMAN

MUSTALAHU'L-HADÎS

(bk. ULUMÜ'L-HADÎS).

MUSTALİK (Benî Mustalîk)

(بنو المصطلق)

Kahtâniler'e mensup bir Arap kabilesi.

Mustalikoğulları (Benü'l-Mustalîk / Be'l-Mustalîk) Huzâa'nın bir koludur ve şeceresi Mustalîk (Cezîme) b. Sa'd b. Amr b. Lühay (Rebîa) b. Hârîse (Huzâa) şeklinde olup Kal-kaşendî'nin Mustalîk'in asıl ismi Cezîme'yi Huzeyme şeklinde yazması (*Nihâyetü'l-ereb*, s. 76) doğru değildir. Kaynaklarda "Mustalîk" lakabının Cezîme'ye sesinin güzelliği ve tizliği dolayısıyla verildiği belirtilir ve onun Huzâa kabilesi arasında şarkı söyleyen ilk kişi olduğu nakledilir.

Mustalikoğulları, Huzâa'nın başlangıçta Mekke civarında birlikte yaşadığı Cürhüm'e karşı Amr b. Lühay önderliğinde açtığı savaşı kazanarak Mekke ve Kâbe'nin idaresini ele geçirmesinden sonra Kureyş reisi Kusay b. Kilâb'a yenik düşüp şehri terketmesi sırasında diğer bazı kollarla birlikte kuzeye doğru gittiler ve Mekke-Medine yolu üzerindeki Kudeyd bölgesine yerleştiler. Medine'ye yaklaşık 96 mil mesafede bulunan Fur' bölgesi onlara aitti; ayrıca Mekke ile Medine arasında önemli bir liman şehri olan Râbiğ civarında ve Uşfân ile Râhatüferva'da otuyorlardı. Mustalîk'e ait en önemli su kaynakları Şühde ile Müreysi' idi. Ticarî faaliyetlerini daha çok Ukâz panayırında gerçekleştiren kabile Hübel'e ve onun yanı sıra İsfâf ve Nâile adlı putlara tapıyordu.

Câhiliye döneminde yapılan bir savaşta Mustalikoğulları Hüzeyl kabilesini mağlûp etmiş ve reislerini öldürmüştü. Buna karşılık Müdlicoğulları ile müttefikti ve Huzâa'nın diğer bir kolu olan Hayâ ile birlikte Ehâbiş arasında yer alıyordu. Bu ittifak çerçevesinde, Abdülmuttalib'in Mekke idaresi sırasında şehre hücum eden Benî Be-